

DOI: <https://doi.org/10.36910/6775-2524-0560-2026-63-32>

УДК 004.6:004.8

Чабан Олександр Романович, ст. викладач

<https://orcid.org/0009-0001-4710-3336>

Олійник Роман Володимирович, к.т.н.

<https://orcid.org/0009-0008-4967-4926>

Новосад Зоряна Гориславівна, к.ф.-м.н., доцент

<https://orcid.org/0000-0003-2283-1879>

Остапишин Артур Едуардович, магістрант

<https://orcid.org/0009-0009-2104-4903>

Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів, Україна

ВПЛИВ, РИЗИКИ, ПРОГНОЗИ ТА ЕТИЧНІ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА РОБОТУ ПРАЦІВНИКІВ ІТ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Чабан О.Р., Олійник Р.В., Новосад З.Г., Остапишин А.Е. Вплив, ризики, прогнози та етичні питання використання штучного інтелекту на роботу працівників іт галузі України. У статті проаналізовано результати онлайн-опитування працівників ІТ-галузі України щодо впливу, прогнозів та етичних аспектів використання штучного інтелекту (ШІ) у професійній діяльності. Емпіричну основу становить 100+ анкет, зібраних у період з квітня по травень 2026 року. Метою дослідження є з'ясування інтенсивності використання ШІ в ІТ-праці, оцінювання його сприйманої корисності, аналіз очікувань щодо трансформації професійних функцій та виявлення ключових етичних ризиків. У статті застосовано описову статистику та пошукові порівняння між професійними групами. Встановлено, що 96,0% респондентів оцінюють ШІ як корисний або дуже корисний інструмент, а 90,1% використовують його щонайменше щодня. Найпоширенішими сферами застосування є написання або рефакторинг коду, пошук помилок, брейншторминг, документація, тексти та генерація тестів. Водночас позитивний ефект не скасовує обмежень: 84,2% респондентів стикалися з неточними або вигаданими відповідями, а 61,4% часто або майже завжди змушені виправляти результат, створений ШІ. В етичному блоці домінують ризики витоку конфіденційних даних, використання персональних даних без належної згоди, надмірної залежності від ШІ, розмивання відповідальності та алгоритмічного контролю працівників. Отримані результати порівнюються з сучасними емпіричними дослідженнями продуктивності й організаційного впровадження генеративного ШІ та з галузевою аналітикою, а також інтерпретуються в контексті практик гнучкої розробки програмного забезпечення.

Ключові слова: штучний інтелект, ІТ-галузь, комп'ютерне програмування, прогнозування ризиків, гнучка розробка ПЗ, тестування ПЗ.

Chaban O., Oliinyk R., Novosad Z., Ostapishyn A. Impact, Risks, Forecasts, and Ethical Issues of the Use of Artificial Intelligence on the Work of Employees in Ukraine's IT Industry. The article analyzes the results of an online survey of employees in Ukraine's IT industry regarding the impact, forecasts, and ethical aspects of using artificial intelligence (AI) in professional activities. The empirical basis consists of 100+ questionnaires collected between April and May 2026. The purpose of the study is to determine the intensity of AI use in IT work, assess its perceived usefulness, analyze expectations regarding the transformation of professional functions, and identify key ethical risks. The article applies descriptive statistics and exploratory comparisons between professional groups. It was found that 96.0% of respondents assess AI as a useful or very useful tool, while 90.1% use it at least daily. The most common areas of application include writing or refactoring code, debugging, brainstorming, documentation, texts, and test generation. At the same time, the positive effect does not eliminate limitations: 84.2% of respondents have encountered inaccurate or fabricated answers, and 61.4% often or almost always have to revise AI-generated output. In the ethical block, the dominant risks include leakage of confidential data, use of personal data without proper consent, excessive dependence on AI, diffusion of responsibility, and algorithmic monitoring of employees. The obtained results are compared with contemporary empirical studies on productivity and organizational implementation of generative AI, as well as with industry analytics, and are also interpreted in the context of agile software development practices.

Keywords: artificial intelligence, IT industry, computer programming, risk forecasting, agile software development, software testing.

Постановка проблеми.

Швидкий розвиток генеративного штучного інтелекту став одним із найпомітніших технологічних змін останніх років і вже сьогодні істотно впливає на зміст, темп та організацію праці в різних галузях економіки. На відміну від попередніх хвиль цифрової трансформації, сучасні ШІ-інструменти поширюються не лише як вузькоспеціалізовані технічні рішення, а як універсальні засоби для щоденного виконання професійних завдань. В ІТ-середовищі це помітно в командах, що працюють за моделями гнучкої розробки програмного забезпечення (Agile), де швидкість ітерацій, короткі цикли зворотного зв'язку та постійне уточнення вимог створюють сприятливі умови для щоденного використання ШІ. Унаслідок цього штучний інтелект трансформується з категорії допоміжних інструментів у елемент робочої інфраструктури, що впливає не лише на продуктивність праці, а й на саму логіку професійної діяльності [1, 7, 8]

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Сучасні дослідження свідать про те, що генеративний ШІ може підвищувати продуктивність праці, однак сила цього ефекту залежить від типу завдань, рівня досвіду працівника та особливостей організаційного контексту. За даними Bick, Blandin, and Deming, станом на кінець 2024 року майже 40% населення США віком 18–64 років уже використовували генеративний ШІ, 23% зайнятих респондентів застосовували його для роботи протягом попереднього тижня, а 9% – щодня упродовж робочого тижня; автори також показали, що ранні темпи поширення genAI не поступаються комп'ютеру та випереджають інтернет відносно моменту масового запуску технології [1]. Окремі дослідження також підтверджують, що ШІ найбільш результативний у задачах із високою часткою шаблонності, текстової або аналітичної роботи, де система здатна швидко створювати чернетковий результат, який далі перевіряється та доопрацьовується людиною. У контрольованому експерименті з професійними письмовими завданнями використання ChatGPT скоротило час виконання роботи на 40% та підвищило якість результату на 18% [4]. У польовому дослідженні customer support доступ до ШІ-асистента був пов'язаний із підвищенням продуктивності на 15% у середньому, причому найбільші ефекти спостерігалися у менш досвідчених працівників [2]. Для software developers у трьох рандомізованих експериментах використання AI coding assistant супроводжувалося зростанням завершених завдань на 26,08% [3].

Водночас зростання інтенсивності використання ШІ не означає автоматичного розв'язання всіх виробничих завдань. Поряд із перевагами у вигляді економії часу, автоматизації рутинних операцій, пришвидшення аналізу інформації та підтримки комунікаційної роботи виникають питання щодо надійності результатів, меж довіри до згенерованого контенту, змін у структурі професійних функцій, а також ризику часткової автоматизації окремих видів інтелектуальної праці. У сучасних дослідженнях зміщення акцентів в сторону ШІ розглядаються не лише як технологічне оновлення інструментів, а і як чинник глибшої трансформації трудових практик, організаційної поведінки та компетентнісних вимог до працівників [1, 4, 5].

Для IT-галузі швидке зростання ШІ має особливе значення, оскільки саме IT однією з перших перетворила генеративний ШІ з експериментальної технології на інструмент щоденної професійної роботи. Це зумовлено характером IT-діяльності, значна частина якої пов'язана з формалізованими, текстово-кодovими та аналітичними задачами, що можуть бути частково автоматизовані. У контексті Agile-розробки використання ШІ виходить за межі підтримки окремих операцій і може впливати на процеси уточнення вимог, командної координації, планування та поставки змін. Водночас така інтеграція посилює вимоги до контролю якості згенерованих результатів, безпеки програмних рішень, захисту даних і правомірності застосування ШІ в організаційних процесах [3, 5, 8].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

Для України питання використання штучного інтелекту в IT-сфері має не лише технологічне, а й економічне значення, оскільки вітчизняна IT-галузь залишається помітною частиною національної економіки та значною мірою працює на міжнародних ринках. За даними галузевої аналітики DOU, підготовленої на основі зимового опитування 2025 року, 89% IT-фахівців бачать користь від ШІ, а 81% уже використовують його для робочих завдань на особистому рівні. Водночас більшість компаній заохочують застосування таких інструментів, хоча доступ до корпоративних підписок залишається нерівномірним [6]. IT Ukraine Association також підкреслює збереження вагомості ролі українського IT-сектору в економіці країни, його експортну орієнтацію та значний внесок у зайнятість [9]. Однак такі індустріальні огляди переважно фіксують загальний рівень поширення ШІ й не завжди дають змогу простежити, як саме фахівці оцінюють ризики заміни людських функцій, практики перевірки результатів ШІ та етичні обмеження його використання. На цьому рівні деталізації і зосереджено це дослідження.

Важливо врахувати, що IT-галузь не є однорідною за характером професійних завдань. Технічні спеціалісти найчастіше взаємодіють із ШІ під час роботи з кодом, тестами, помилками та документацією. Для QA-фахівців на перший план виходять питання надійності, верифікації та меж автоматизації контрольних процедур. Для бізнес-аналітиків, менеджерів, фахівців із підтримки, маркетингу, HR та контенту важливішими є можливості опрацювання текстової інформації, підготовки матеріалів, комунікації та систематизації даних. В Agile-командах ця різниця стає ще помітнішою, оскільки ролі по-різному залучені до формування вимог, оцінювання задач, командної координації та поставки інкрементів продукту. Тому аналіз використання ШІ в IT доцільно

проводити не лише на рівні узагальненої категорії "ІТ-фахівці", а й з урахуванням базових відмінностей між професійними ролями [3, 6, 8].

Ця відмінність між ролями пов'язана і зі зміною уявлення про професійну компетентність. Якщо раніше цінність працівника часто визначалася здатністю виконувати конкретну технічну операцію, то в умовах поширення ШІ дедалі важливішими стають уміння правильно формулювати задачу, критично оцінювати отриманий результат, інтерпретувати його у професійному й бізнесовому контексті, а також відповідати за якість і безпечність кінцевого продукту. Відповідно, ШІ не лише автоматизує окремі рутинні дії, а й змінює структуру затребуваних компетентностей: поряд із технічними навичками зростає значення критичного мислення, архітектурного бачення, розуміння бізнес-вимог, навичок валідації, знання принципів управління даними та здатності працювати в режимі human-in-the-loop. Для Agile-команд це також означає потребу інтегрувати ШІ в ітеративні цикли розробки так, щоб не втрачати якість, прозорість і командну узгодженість [2, 4, 5, 8].

Разом із поширенням ШІ в робочих процесах зростає і значення організаційних та етичних питань. У дослідженнях підкреслюється, що прийняття GenAI в організаціях залежить не лише від інституційних умов, а й від принципів справедливості, відповідальності за результати, прозорості, точності та автономності системи [5]. Для ІТ-сфери це має практичний зміст: йдеться про використання ШІ під час роботи з конфіденційними даними клієнтів, оцінювання продуктивності працівників, підтримки кадрових рішень, генерації коду без подальшої людської перевірки, створення контенту з потенційними авторсько-правовими ризиками або формування рішень із юридичними чи фінансовими наслідками. В Agile-командах ці питання додатково пов'язані з ритмом спринтів, критеріями готовності задач, практиками code review і правилами командної відповідальності [5, 7, 8].

Отже, проблема використання штучного інтелекту в роботі працівників ІТ-галузі України має не лише технологічний, а й виразний соціально-професійний та етичний характер. У цьому дослідженні вона розглядається через поєднання трьох взаємозалежних ліній аналізу: фактичного впливу ШІ на повсякденну роботу, прогнозів щодо майбутньої трансформації професійних ролей і ринку праці, а також оцінювання тих етичних меж, які працівники вважають необхідними для безпечного та відповідального використання відповідних інструментів. Додатково увага приділяється тому, як ці процеси проявляються у середовищі гнучкої розробки програмного забезпечення, де швидкість командних ітерацій та інтенсивність комунікації особливо підсилюють як переваги, так і ризики використання ШІ [1, 4, 5, 7, 8].

Формулювання мети дослідження

Метою дослідження є комплексний аналіз впливу, прогнозів та етичних питань використання штучного інтелекту на роботу працівників ІТ-галузі України. Досягнення цієї мети передбачає з'ясування інтенсивності та напрямів використання ШІ у професійній діяльності, оцінювання сприйнятої практичної корисності таких інструментів, виявлення основних бар'єрів і труднощів їх застосування, аналіз очікувань щодо трансформації професійних функцій і ринку праці, а також визначення ключових етичних ризиків та нормативних меж допустимого використання ШІ в корпоративному середовищі, зокрема в командах, що працюють за принципами Agile.

Об'єктом дослідження є професійна діяльність працівників ІТ-галузі України в умовах поширення інструментів штучного інтелекту. Предметом дослідження є вплив штучного інтелекту на робочі процеси, професійні функції, очікування щодо майбутньої трансформації праці та етичні аспекти його використання працівниками ІТ-галузі України.

Виклад основного матеріалу дослідження

Матеріалом для дослідження стали результати авторського онлайн-опитування «Дослідження впливу інструментів штучного інтелекту на роботу фахівців в ІТ-сфері України», проведеного серед респондентів, які мають професійний або освітньо-професійний зв'язок з ІТ-сферою, зокрема працівники компаній СНІ Software та Indeema. Загалом до аналізу було включено 100+ анкет, отриманих впродовж квітня – травня 2026 року. З огляду на обсяг і спосіб формування вибірки, дослідження має пошуковий характер і не розглядається як репрезентативне для всієї ІТ-галузі України. Водночас зібрані дані дають змогу окреслити ключові тенденції у сприйнятті, практиках використання та оцінюванні ризиків ШІ серед учасників опитування.

Розроблена анкета охоплювала п'ять тематичних блоків: 1) профіль респондента та інтенсивність використання ШІ; 2) практичні ефекти використання ШІ у щоденних робочих завданнях; 3) бар'єри, довіра та практики перевірки результатів; 4) прогнози щодо майбутньої трансформації функцій і робочих місць; 5) етичні ризики, правила та допустимі межі автоматизації. Для інтерпретації результатів використовувалися частоти, відсоткові розподіли та exploratory-порівняння між укрупненими професійними групами. Хоча анкета не була спеціально присвячена окремим Agile-фреймворкам, її зміст дозволяє інтерпретувати результати і через призму гнучкої розробки ПЗ, оскільки значна частина описаних респондентами практик прямо пов'язана з ітеративною командною роботою.

Через значну фрагментацію професійних відповідей у статті застосовано чотири аналітичні кластери: технічні ролі (розробка, DevOps, системне адміністрування, data-ролі, архітектура, game development), QA, менеджмент/BA та допоміжні бізнес-професії. Така агрегація не претендує на остаточну типологію, але дозволяє побачити базові відмінності між групами за інтенсивністю використання ШІ, оцінкою користі та сприйняттям ризиків.

Таблиця 1. Характеристика вибірки респондентів

Показник	Частка, %
Вік 18–24 роки	11,9
Вік 25–34 роки	39,6
Вік 35–44 роки	39,6
Вік 45–54 роки	7,9
Без відповіді щодо віку	1,0
Технічні ролі	57,4
QA	14,9
Менеджмент/BA	11,9
Бопоміжні бізнес-професії	15,8

Результати дослідження

1. Інтенсивність використання ШІ та профіль практичного застосування

Отримані у процесі анкетування результати фіксують дуже високу інтенсивність використання ШІ серед опитаних працівників ІТ. 70,3% респондентів використовують ШІ кілька разів на день, ще 19,8% – приблизно раз на день. Таким чином, 90,1% опитаних звертаються до ШІ щонайменше щодня. За рівнями використання 88,1% респондентів застосовують ШІ особисто для робочих завдань, 47,5% зазначили інтеграцію ШІ у робочі процеси команди або проекту, 37,6% – наявність компанійного рівня використання, а 11,9% – використання ШІ як частини функціональності продукту. Лише 2,0% респондентів вказали, що у їхній роботі ШІ не використовується. Для Agile-команд така щільність використання означає, що ШІ дедалі частіше стає частиною щоденного ритму спринту, а не лише епізодичним інструментом для окремих задач (рис. 1).



Рис. 1. Частота використання ШІ-інструментів у робочих завданнях, % респондентів.

У порівнянні з результатами DOU [6], де 81% айтівців використовували ШІ на особистому рівні, 28% – на рівні команди, 22% – на рівні продукту, 22% – на рівні компанії, а 4% взагалі не використовували ШІ, наша вибірка демонструє вищу інтенсивність особистого, командного та компанійного впровадження, але нижчу частку випадків, коли ШІ є безпосередньою частиною

© Чабан О.Р., Олійник Р.В., Новосад З.Г., Остапшин А.Е.

функціональності продукту [6]. Це може пояснюватися як пізнішим часовим зрізом, так і самоселекцією більш AI-active респондентів. Якщо ж порівнювати дані з національно репрезентативним дослідженням Bick, Blandin, and Deming, контраст ще відчутніший: серед усіх працюючих у США лише 23% використовували genAI протягом попереднього тижня, а 9% – кожного робочого дня [1]. Отже, вибірка проведеного дослідження відображає не середнє значення по ринку праці, а швидше групу рання і активних користувачів. Так, найчастіше ШІ застосовується для написання або рефакторингу коду (68,3%), пошуку помилок у кодї (60,4%), пошуку ідей або брейнштормингу (57,4%), написання документації (56,4%), підготовки текстів, листів, описів і звітів (56,4%), генерації тестів (54,5%), перекладу або редагування текстів (50,5%) та аналізу даних (45,5%). Такий профіль використання добре узгоджується з висновками Noy and Zhang щодо приросту продуктивності у письмових завданнях, а також із результатами Cui et al., де найпомітніші ефекти були зафіксовані саме для завдань розроблення програмного забезпечення [3, 4]. Водночас отриманий розподіл відповідей є логічним і для Agile-середовища: робота з кодом, тестами, документацією, вимогами та комунікаційними матеріалами безпосередньо пов'язана з короткими циклами поставки, уточненням задач і постійною підготовкою проєктних артефактів.

2. Оцінка впливу ШІ на продуктивність праці

Суб'єктивна оцінка користі ШІ виявилася майже однотайно позитивною (рис. 2). Сумарно 96,0% опитаних фіксують позитивну роль ШІ у своїй роботі. Показник впливу ШІ на щоденні завдання також є високим: 49,5% вказали, що штучний інтелект значно пришвидшив виконання завдань, а 45,5% зазначили, що він допомагає в окремих задачах без радикальної зміни всієї роботи. Лише 5,0% респондентів повідомили про нестабільний або радше негативний ефект.

Оцінка загальної користі ШІ для роботи

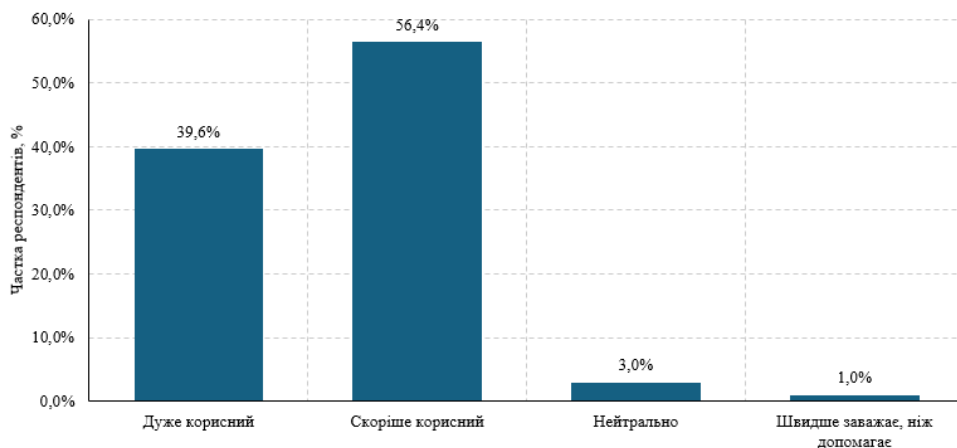


Рис. 2. Оцінка загальної користі ШІ для роботи, % респондентів.

Ці результати загалом співвідносяться з галузевою аналітикою DOU, де 89% аїтівців бачили користь від ШІ, а серед тих, хто впровадив його на рівні проєкту чи продукту, 34% вказували на суттєве підвищення ефективності або якості, ще 54% – на позитивний вплив без радикальних змін [6]. У нашій вибірці позитивні оцінки вищі, але потрібно враховувати різницю між запитанням про щоденні завдання та DOU-питанням про вплив на проєкт, а також значно менший і більш фокусний характер вибірки.

Респонденти повідомляють, що позитивний ефект ШІ найчастіше проявляється у швидшому виконанні рутинних завдань (83,2%), швидшому аналізі інформації (58,4%), швидшому написанні документації (53,5%), швидшому створенні текстового контенту (51,5%), швидшій підготовці тестів (46,5%) та економії часу команди (31,7%). При цьому 53,5% респондентів прямо відповіли, що без ШІ могли б працювати, але з помітним падінням ефективності, а ще 33,7% заявили, що без нього їхня продуктивність суттєво знизилася б. Отже, для 87,1% опитаних ШІ вже став або майже став операційно значущим інструментом праці. У середовищі Agile це особливо важливо, оскільки навіть відносно невелика економія часу на підготовці коду, тестів чи документації може накопичуватися в межах спринту й впливати на швидкість поставки інкременту.

Окремо варто звернути увагу на суб'єктивну економію часу: 28,7% оцінили її в 4–7 годин на тиждень, 29,7% – у 8 і більше годин, а ще 25,7% – у 1–3 години. Попри відмінність методик, ці відповіді якісно перевершують висновки Bick, Blandin, and Deming про відчутну економію робочого часу та з експериментами Noy and Zhang і Brynjolfsson, Li, and Raymond, які емпірично

зафіксували приріст продуктивності в письмових та сервісних задачах [1, 2, 4]. Водночас наші результати залишаються self-reported і не є прямим вимірюванням output.

3. Бар'єри, довіра та необхідність верифікації

Попри високі оцінки користі, отримані результати дослідження не підтверджують тезу про безпроблемне впровадження ШІ [5]. Найчастіше респонденти стикалися з неточними або вигаданими відповідями (84,2%). Це свідчить, що проблема "галюцинацій" генеративних моделей є не поодиноким, а типовим для практичного використання. Серед інших труднощів респонденти називали ризики безпеки або витоку даних (56,4%), значні часові витрати на перевірку результатів (50,5%), низьку якість згенерованого коду (32,7%) та відсутність корпоративної підписки (17,8%). При цьому 50,5% респондентів часто, а 10,9% майже завжди змушені суттєво доопрацьовувати отриманий результат. Отже, користь таких інструментів здебільшого проявляється не у повній автоматизації роботи, а у швидшій підготовці первинного варіанту, який далі потребує людської перевірки, професійного редагування й відповідальності за кінцеве рішення. Це узгоджується з польовим дослідженням Brynjolfsson, Li, and Raymond, де працівники залишалися відповідальними за остаточну комунікацію, а також із висновками Cui et al. щодо асистентів програмування як інструментів доповнення, а не заміни праці розробника [2, 3]. В отриманій вибірці 91,1% респондентів самостійно перевіряють логіку відповіді, 67,3% тестують код або результат на практиці, 36,6% звіряють відповіді з документацією або офіційними джерелами, 31,7% використовують автоматизовані тести чи перевірки. Лише 3,0% визнають, що не перевіряють відповідь, якщо вона виглядає переконливо. Отже, масова практика використання ШІ в українському ІТ уже супроводжується сформованою культурою критичної перевірки результатів, що частково стримує ризики автоматизації з використанням AI-агентів.

Найбільшими бар'єрами до ширшого використання ШІ респонденти назвали недовіру до якості відповідей (60,4%), недостатні навички роботи з ШІ (39,6%), потребу витратити багато часу на перевірку (38,6%), побоювання порушити політики безпеки (32,7%) та відсутність доступу до якісних платних інструментів (22,8%). Цей результат демонструє проблему поширення ШІ, яка полягає не лише в доступі до сервісів, а й у компетентностях, governance та якості інтеграції інструмента у робочий процес.

4. Прогнози щодо трансформації функцій і робочих місць

Опитані працівники ІТ загалом очікують подальшого зростання ролі ШІ у професійній діяльності. 54,5% вважають, що використання ШІ у їхній компанії суттєво зростатиме вже протягом наступного року, ще 36,6% очікують поступового зростання. На рівні спеціалізації 58,4% переконані, що ШІ стане обов'язковою частиною роботи впродовж найближчих 1–2 років, а ще 37,6% очікують зростання використання ШІ як допоміжного інструмента. Таким чином, 96,0% вибірки прогнозують подальше посилення ролі ШІ у своїй професійній сфері.

Водночас прогнози щодо заміни праці виглядають більш стриманими. 35,6% вважають часткову заміну власної ролі ШІ ймовірною або дуже ймовірною, тоді як 46,5% оцінюють такий сценарій як малоімовірний або дуже малоімовірний, а 15,8% вважають, що ШІ змінить їхню роль, але не замінить її повністю. Це дає підстави говорити, що в масовому сприйнятті ШІ поки що розглядається радше як чинник task reconfiguration, а не прямого витіснення. Для середовища Agile це означає передусім перерозподіл завдань усередині команди, а не зникнення командної взаємодії як такої.

Отримані результати свідчать, що часткова автоматизація насамперед стосується формалізованих, повторюваних і шаблонних завдань (рисунок 3). Водночас автоматизація таких функцій не зменшує значення професійної компетентності, а зміщує акцент на інші її складники. Серед навичок, значущість яких зростатиме, найчастіше називали вміння формулювати запити до ШІ (90,1%), перевірку та валідацію результатів (83,2%), розуміння бізнес-вимог (75,2%), критичне мислення (73,3%) і архітектурне мислення (63,4%). Такий розподіл узгоджується з логікою взаємодоповнення, за якою ШІ автоматизує окремі операції, але підвищує цінність контрольних, інтеграційних та стратегічних компетентностей.

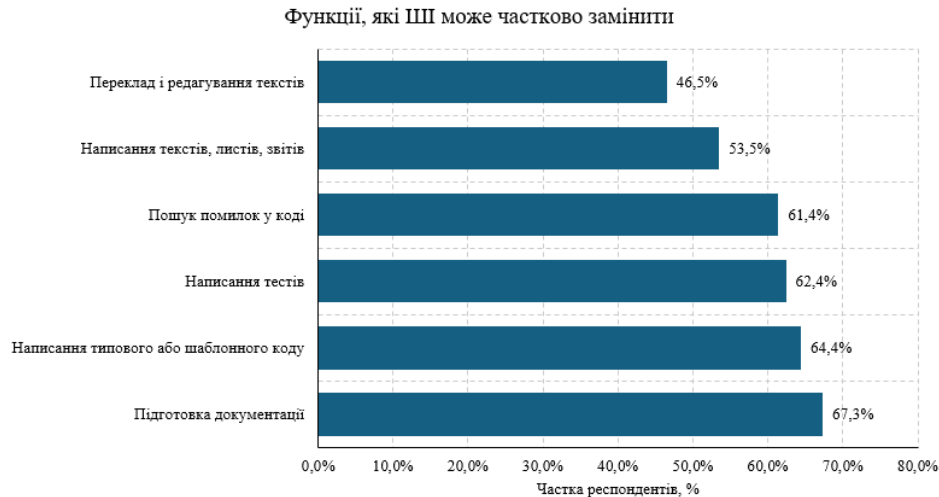


Рис. 3. Функції, які ШІ може частково замінити найближчим часом, % респондентів.

Оцінки майбутнього ІТ-ринку праці показують, що більшість респондентів очікує не стільки різкого скорочення зайнятості, скільки зміни структури професійних ролей і вимог до фахівців. Так, 57,4% опитаних вважають, що частина позицій зникне, але з'являться нові ролі; 14,9% очікують збереження загальної кількості робочих місць за умови зміни вимог до працівників; 20,8% прогнозують суттєве скорочення зайнятості. Отже, 72,3% вибірки пов'язують вплив ШІ передусім зі структурною перебудовою ІТ-ринку, а не з одномоментним обвалом робочих місць. Така позиція ближча до підходів, які наголошують на зміні структури завдань і ролей, ніж до сценарію повної заміни праці алгоритмічними системами [2, 3].

5. Етичні ризики та очікування щодо корпоративного регулювання

Етичний блок показав, що практичне впровадження ШІ в ІТ сприймається передусім через призму управління даними в компанії (рис. 4).



Рис. 4. Найбільш суттєві етичні ризики використання ШІ, % респондентів.

Порівняння з Rana et al. демонструє важливу особливість української ІТ-вибірки. Якщо в дослідженні GenAI adoption ключову роль відігравали справедливість, відповідальність за результати, прозорість, точність та самостійність системи, то в проведеному опитуванні ці ж принципи проявляються у більш прикладних проявах: через страх витоку даних, проблему згоди на використання персональних даних, ризик втрати людського контролю та небезпеку алгоритмічного моніторингу працівників [5]. Тобто респонденти оцінювали етику ШІ не абстрактно, а через конкретні сценарії організаційного ризику. Нормативні ж очікування респондентів також доволі чіткі. 70,3% вважають, що в компанії має існувати письмова політика з дозволеними та забороненими сценаріями використання ШІ; ще 18,8% вважають достатніми загальні рекомендації щодо безпечного використання. 49,5% опитаних переконані, що у важливих рішеннях людина має

ухвалювати остаточне рішення, а ШІ може лише рекомендувати; ще 41,6% наполягають, що людина має перевіряти всі ключові етапи рішення. Таким чином, 91,1% респондентів підтримують посилений людський контроль над особливо ризикованими сценаріями використання ШІ.

Особливо жорстко респонденти обирають «червоні лінії» для заборони ШІ: 81,2% вважають, що його не слід використовувати під час обробки конфіденційних даних клієнтів, 77,2% – для рішень із юридичними або фінансовими наслідками, 67,3% – для кадрових рішень без участі людини, 64,4% – при роботі з персональними даними працівників або користувачів, 58,4% – для створення коду без подальшої перевірки людиною. Отже, навіть у середовищі інтенсивних користувачів ШІ домінує модель відповідального впровадження, а не логіка «automation by default».

Таблиця 2. Ключові результати опитування

Індикатор	Частка,%
Позитивно оцінюють загальну користь ШІ	96,0
Використовують ШІ щонайменше щодня	90,1
Відзначають значне прискорення щоденних завдань	49,5
Часто або майже завжди суттєво виправляють результат ШІ	61,4
Стикалися з неточними або вигаданими відповідями	84,2
Очікують зростання використання ШІ у компанії протягом року	91,1
Вважають, що ШІ стане обов'язковою частиною їхньої спеціалізації	58,4
Очікують, що частина позицій зникне, але з'являться нові ролі	57,4
Підтримують фінальне рішення за людиною у важливих кейсах	49,5
Вимагають письмової політики використання ШІ в компанії	70,3

6. Пошукові порівняння між професійними групами

Порівняння професійних кластерів проведеного дослідження виявило цікаві відмінності, які, однак, слід інтерпретувати обережно через невеликі підвибірки. Найвищу частку щоденного використання ШІ показали QA (93,3%) і технічні ролі (93,1%), трохи нижчий показник має група менеджмент/ВА (91,7%), тоді як у допоміжних бізнес-професій щоденне використання істотно нижче – 75,0%. За часткою респондентів, які назвали ШІ «дуже корисним», лідує менеджмент/ВА (50,0%), далі йдуть технічні ролі (43,1%), допоміжні бізнес-професії (37,5%) та QA (20,0%). Такий розподіл добре читається і через призму Agile-команд, де ролі, залучені до безперервного уточнення вимог, пріоритизації та технічної поставки, можуть по-різному відчувати корисність ШІ.

Найвищий рівень тривоги щодо часткової заміни поточної ролі продемонструвала група QA: 46,7% тестувальників вважають часткову заміну своєї ролі ШІ ймовірною або дуже ймовірною. Для технічних ролей цей показник становить 34,5%, для менеджмент/ВА – 33,3%, для допоміжних бізнес-професій – 31,2%. Така відмінність загалом перегукується з аналітикою DOU, де тестувальники рідше відчували суттєвий позитивний вплив ШІ на ефективність проекту, ніж інші ролі [6]. Водночас отримані дані відрізняються щодо менеджерських ролей: у вибірці менеджмент/ВА частка високої оцінки корисності ШІ виявилася значною. Ймовірно, це пов'язано з тим, що в цей кластер потрапили не лише project managers, а й product owner, engineering manager та business analyst, для яких ШІ може бути ефективним у роботі з текстами, вимогами та аналітикою.

Таблиця 3. Пошукові-порівняння професійних груп

Група	Щоденне використання,%	«Дуже корисний»,%	Заміна ролі ймовірна,%	Фінальне рішення за людиною,%
Технічні ролі	93,1	43,1	34,5	44,8
QA	93,3	20,0	46,7	60,0
Менеджмент/ВА	91,7	50,0	33,3	66,7
Допоміжні бізнес-професії	75,0	37,5	31,2	43,8

У сфері політики управління даними найжорсткішу позицію продемонстрували менеджмент/ВА і QA: 66,7% і 60,0% відповідно вважають, що у важливих рішеннях людина має ухвалювати фінальне рішення, а ШІ – лише рекомендувати. Серед технічних ролей таку позицію поділяють 44,8% респондентів, серед допоміжних бізнес-професій – 43,8%, хоча якщо додати опцію перевірки всіх ключових етапів, частка підтримки посиленого контролю також стає домінуючою. Отже, у вибірці спостерігається не заперечення ШІ як такого, а радше відмінність у ступені нормативної жорсткості між професійними групами.

Обговорення результатів

Узагальнюючи результати, можна стверджувати, що в опитаній групі фахівців ШІ вже перейшов із категорії експериментального інструмента у статус повсякденного елемента професійної інфраструктури. Водночас, отримані дані не підтверджують тезу, ніби ШІ автоматично заміщує працівника [3]. Оцінка показує зміну структури завдань: рутинні, шаблонні, текстові й кодові операції частково віддаються ШІ, тоді як контроль, валідація, архітектурне мислення, бізнес-інтерпретація та відповідальність залишаються за людиною. Так, зщ точки зору гнучких методологій це означає посилення ролі ШІ як інструмента підтримки швидких ітерацій, але не як заміни командної взаємодії, спільного прийняття рішень і відповідальності за результат.

Порівняння із закордонними дослідженнями свідчить, що відповіді українських ІТ-фахівців загалом узгоджуються з уже зафіксованими висновками про переваги генеративного ШІ для ефективності роботи. Водночас у нашій вибірці виразніше простежується акцент на недовірі до результатів, потребі їх постійної перевірки та необхідності організаційного регулювання використання таких інструментів. Якщо Noy and Zhang, Brynjolfsson, Li, and Raymond, а також Cui et al. показують приріст продуктивності в контрольованих експериментальних або польових умовах, то отримані нами дані демонструють, що в щоденній роботі ці вигоди поєднуються з регулярною верифікацією, редагуванням і професійною відповідальністю за кінцевий результат. [2, 3, 4] Саме тому організаційна підтримка у вигляді політик використання, навчання працівників і доступу до безпечних інструментів стає не другорядною умовою, а одним із ключових чинників ефективного впровадження ШІ. Для Agile-команд це має особливе значення, оскільки нові інструменти повинні швидко інтегруватися в наявні процеси, але без послаблення контролю якості, прозорості та відповідальності за поставлений результат.

Якщо розглядати результати DOU [6], наша вибірка демонструє вищий рівень щоденного використання та вищу частку респондентів, які говорять про командний рівень інтеграції. Це може свідчити як про подальше пришвидшення впровадження ШІ упродовж 2026 року, так і про те, що в авторському опитуванні охочіше брали участь працівники, уже залучені до робочих процесів з інтенсивним використанням ШІ. Саме тому результати не варто екстраполювати на всю ІТ-галузь без додаткових репрезентативних досліджень.

Практична цінність полягає в тому, що дослідження показує не лише рівень позитивного ставлення до ШІ, а й конфігурацію умов, за яких таке ставлення зберігається: наявність можливості перевірити результат, зрозумілі правила використання, людський контроль у важливих рішеннях і межі автоматизації сценаріїв. Без цих умов організаційні вигоди від ШІ можуть бути частково нівельовані додатковим навантаженням на працівника. Для практик гнучкої розробки ПЗ це означає, що інтеграція ШІ має розглядатися як частина командного процесу, а не лише як індивідуальна технічна звичка окремого спеціаліста.

Висновки з даного дослідження

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в ньому в межах єдиного емпіричного підходу поєднано аналіз трьох взаємопов'язаних вимірів використання ШІ в українському ІТ-середовищі: практичного впливу на щоденну роботу, прогнозів щодо трансформації професійних ролей і робочих місць, а також етичних питань його впровадження. Новим є також акцент на внутрішньогалузевому порівнянні різних професійних ролей, що дозволяє перейти від узагальненого уявлення про ІТ-працівників до диференційованого бачення того, як саме різні групи використовують ШІ, якої користі від нього очікують, які ризики вважають найбільш суттєвими та яких правил корпоративного регулювання потребують.

Проведене дослідження показало, що у вибірці українських ІТ-фахівців ШІ вже став поширеним робочим інструментом: 90,1% респондентів використовують його щонайменше щодня, а 96,0% позитивно оцінюють його користь. Найбільша практична цінність ШІ проявляється у роботі з кодом, документацією, текстами, тестами, аналізом інформації та генерацією ідей, що узгоджується з міжнародними дослідженнями продуктивності та логікою Agile-процесів. Водночас висока користь не означає надійності. Респонденти стикаються з неточними відповідями, низькою якістю частини результатів та необхідністю ручної верифікації. Отже, ефективна інтеграція ШІ в ІТ-практики має будуватися на моделі human-in-the-loop.

Отримані дані свідчать не стільки про повне витіснення людини, скільки про зміну структури професійних ролей і компетентностей. Найбільш вразливими до автоматизації є шаблонні та повторювані завдання, тоді як значення критичного мислення, архітектурного бачення,

розуміння бізнес-вимог і навичок перевірки результатів зростатиме. Етичне сприйняття ШІ в українському ІТ сконцентровано навколо ризиків витоку даних, незаконного використання персональних даних, тощо. Більшість респондентів очікують письмових політик, людського контролю та обмежень на використання ШІ в юридично, фінансово й кадрово-значущих рішеннях.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку

У подальших дослідженнях доцільно розширити методичний інструментарій за рахунок застосування експертних оцінок. Це дасть змогу визначити вагомість окремих факторів, що впливають на використання ШІ в ІТ-галузі, а також оцінити узгодженість відповідей респондентів за ключовими блоками анкетування. Залучення експертів дозволить глибше інтерпретувати отримані емпіричні результати та перевірити, наскільки виявлені тенденції відповідають практичному досвіду фахівців галузі. Такий підхід може підвищити обґрунтованість висновків і створити основу для побудови більш формалізованої моделі оцінювання впливу ШІ на професійну діяльність працівників ІТ-сфери.

Список бібліографічного опису

1. Бік А., Бландін А., Демінг Д. Дж. Швидке впровадження генеративного ШІ. Кембридж, Массачусетс : Національне бюро економічних досліджень, 2024. Робочий документ NBER № 32966. URL: <https://doi.org/10.3386/w32966>
2. Бриньольфссон Е., Лі Д., Реймонд Л. Р. Генеративний ШІ на роботі. *The Quarterly Journal of Economics*. 2025. Т. 140, № 2. С. 889–942. URL: <https://doi.org/10.1093/qje/qjae044>
3. Вплив генеративного ШІ на висококваліфіковану працю: дані трьох польових експериментів із розробниками програмного забезпечення / К. З. Цуй та ін. *Management Science*. 2026. Т. 0, № 0. URL: <https://doi.org/10.1287/mnsc.2025.00535>
4. Ной С., Чжан В. Експериментальні докази впливу генеративного штучного інтелекту на продуктивність праці. *Science*. 2023. Т. 381, № 6654. С. 187–192. URL: <https://doi.org/10.1126/science.adh2586>
5. Оцінювання взаємозв'язку між впровадженням генеративного ШІ, етичними аспектами та організаційною ефективністю / Н. П. Рана та ін. *Technovation*. 2024. Т. 135. Стаття 103064. URL: <https://doi.org/10.1016/j.technovation.2024.103064>
6. 89% айтивців бачать користь від ШІ в роботі, але половина не мають корпоративних підписок — результати опитування DOU. DOU. 2026. 14 квіт. URL: <https://dou.ua/lenta/articles/it-companies-using-ai-2026/>
7. Маніфест гнучкої розробки програмного забезпечення / К. Бек та ін. 2001. URL: <https://agilemanifesto.org/>
8. Швабер К., Сазерленд Дж. Посібник зі Scrum: остаточний посібник зі Scrum: правила гри. 2020. URL: <https://scrumguides.org/docs/scrumguide/v2020/2020-Scrum-Guide-US.pdf>
9. Асоціація IT Ukraine представляє «Економіку коду»: комплексне дослідження впливу IT на галузі економіки країни. Асоціація IT Ukraine. 2026. 24 квіт. URL: <https://surl.lu/tgiaug>

References

1. Bick A., Blandin A., Deming D. J. *The Rapid Adoption of Generative AI*. Cambridge, MA : National Bureau of Economic Research, 2024. NBER Working Paper No. 32966. URL: <https://doi.org/10.3386/w32966>
2. Brynjolfsson E., Li D., Raymond L. R. *Generative AI at Work*. *The Quarterly Journal of Economics*. 2025. Vol. 140, no. 2. P. 889–942. URL: <https://doi.org/10.1093/qje/qjae044>
3. *The Effects of Generative AI on High-Skilled Work: Evidence from Three Field Experiments with Software Developers* / K. Z. Cui et al. *Management Science*. 2026. Vol. 0, no. 0. URL: <https://doi.org/10.1287/mnsc.2025.00535>
4. Noy S., Zhang W. *Experimental Evidence on the Productivity Effects of Generative Artificial Intelligence*. *Science*. 2023. Vol. 381, no. 6654. P. 187–192. URL: <https://doi.org/10.1126/science.adh2586>
5. *Assessing the nexus of Generative AI adoption, ethical considerations and organizational performance* / N. P. Rana et al. *Technovation*. 2024. Vol. 135. Article 103064. URL: <https://doi.org/10.1016/j.technovation.2024.103064>
6. 89% of IT professionals see benefits from AI at work, but half do not have corporate subscriptions – DOU survey results. DOU. 2026. 14 Apr. URL: <https://dou.ua/lenta/articles/it-companies-using-ai-2026/>
7. *Manifesto for Agile Software Development* / K. Beck et al. 2001. URL: <https://agilemanifesto.org/>
8. Schwaber K., Sutherland J. *The Scrum Guide: The Definitive Guide to Scrum: The Rules of the Game*. 2020. URL: <https://scrumguides.org/docs/scrumguide/v2020/2020-Scrum-Guide-US.pdf>
9. *IT Ukraine Association unveils “The Code Economy”: a comprehensive study on the impact of IT across the country’s industries*. IT Ukraine Association. 2026. 24 Apr. URL: <https://surl.lu/tgiaug>

Історія статті:

Отримано: 22.04.2026 Доопрацьовано: 01.05.2026 Прийнято до друку: 23.05.2026 Опубліковано: 29.05.2026